

RENCONTRES, Xenakis on *Wire*

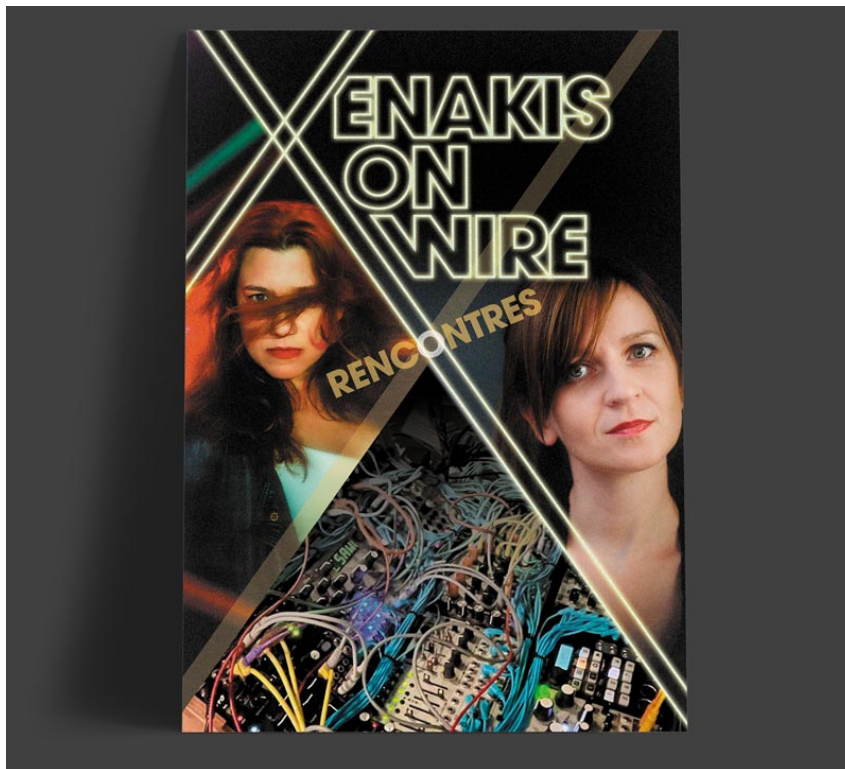
Verslag

Het idee en motivatie

Het beroemde citaat dat aan vele verschillende mensen is toegeschreven - *TALKING ABOUT MUSIC IS AS DANCING ABOUT ARCHITECTURE* was het vertrekpunt waar vandaan we ons programma *Rencontres, Xenakis on Wire* hebben ontwikkeld. In dit project hebben we niet gedanst maar als slagwerk – klavecimbel duo namen we de uitdaging aan om de relatie tussen architectuur en muziek te onderzoeken.

Als duo koesterde we al lang de wens om samen de tanden in te zetten in twee speciaal voor onze ongebruikelijke bezetting geschreven werken van Iannis Xenakis: *Komboi* (1981) en *Oophaa* (1989).

Met deze twee monumentale werken van Xenakis als basis hebben we een programma samengesteld om belangrijke muziek met historische waarde naar een breder publiek te brengen.

De spelers

Tatiana Koleva	- slagwerk,
Goska Isphording	- klavecimbel,
Ruben Kieftenbelt	- sound design en live elektronica

Programma:

Bart van Dongen	- <i>Goska & Tatiana, dancing</i> (2023)
Iannis Xenakis	- <i>Oophaa</i> (1989)
Anna Thorvaldsdottir	- <i>Fingerprints</i> (2003)
Iannis Xenakis	- <i>Rebonds A</i> (1987-89), remix
Gośka Isphording	- <i>Four days North, three days West</i> (2023)
Arnold Marinissen	- <i>Des bruits qui ne parlent pas</i> (2023)
Iannis Xenakis	- <i>Rebonds B</i> (1987-89), remix
Tatiana Koleva	- <i>Icicles & Rays</i> (2023)
Iannis Xenakis	- <i>Komboi</i> (1981), remix

ONDERZOEK, VOORBEREIDING EN REPETITIES

De voorbereiding vond plaats in verschillende etappes:

Partituren en materialen Xenakis begrijpen en leren kennen, componeren en opnames voor de soundtracks maken, sessies met componist Arnold Marinissen, instrumenten bouwen, uitzoeken van toegepaste elektronica (triggers, effecten, microfoon-keuze) en tot slot de totale opstelling bedenken.

Onderzoek:

Het centrale stuk Komboi is tot nu toe nooit in print uitgebracht. De partituur is nog handgeschreven materiaal. Zelfs met een vergrootglas is het een uitdaging om te zien wat er allemaal staat. Met veel luisteren (ook relevante interviews), kijken in archieven van de eerste spelers (zoals de aantekeningen van Elisabeth Chojnacka, de klavecinist die het stuk in première heeft gebracht), en andere relevante composities van Xenakis, konden we langzaam maar ontrafelen wat er gespeeld moest worden. De volgende stap was om de polyritmes te leren, een studie op zich. Dat hebben we met de hulp van click-tracks, en verschillende polyritmiek technieken onder de knie gekregen.

Componeren en opnames voor de soundtracks maken voor eigen composities:

Naast studeren van onze partijen, hebben we ook een groot deel van de voorbereiding was besteed aan het componeren van onze solo stukken.

Goska heeft in haar studio samples van haar klavecimbel opgenomen en bewerkt met de hulp van elektronica tot een soundtrack waar ze live tijdens de concerten mee speelde.

Voor mijn compositie heb ik met Ruben verschillende akoestische takes op de vibrafoon opgenomen en overgedubd. Ruben manipuleerde tijdens het concert met behulp van live elektronica de soundtrack en de live klanken van de vibrafoon.

Instrumenten bouwen, de slagwerk set:

Het verzamelen en bouwen van het specifieke slagwerk voor dit programma was een heel project op zich.

Voor de duo stukken van Xenakis was er een reeks van bloempotten met relevante toonhoogte nodig.

Om die te kunnen bespelen, maar ook voor de optimale klank, moesten deze bloempotten in de set worden geïntegreerd. Samen met de medewerkers van PPP – Amsterdam hebben we een constructie bedacht om van de bloempotten in feite een nieuw instrument te maken (codenaam: pottaphone ☺).

Voor het werk van Arnold Marinissen is er een alternatieve marimba gebouwd met houten planken. Ik ben blij dat hij speciaal hiervoor heeft gekozen omdat ik al langere tijd mijn eigen "woodaphone" gebruik.

Met het oog op een strak podium setting en soepele changementen, heb ik de verschillende sets van Xenakis stukken gecombineerd. Het was een enorme uitdaging om een zo'n opstelling te maken dat alle composities konden worden gespeeld zonder grote changementen.

Voor mij als percussionist was het naast de uitdaging ook een bijzonder rijk en mooi proces.

Klavecimbel:

Goska werkte met 2 verschillende klavecimbels, afhankelijk van de grootte van de zaal.

Repetities:

Zeer intensief en rijk proces. Vanwege de grote complexiteit van de composities, hebben we stap voor stap de muziek ontdekt en geleerd. Daarom hebben we in de hele planning ook individuele studietijd tussen de duo repetities ingeroosterd. Op die manier kon het materiaal als het ware “rijpen”, met ons meegroeien.

Ruben was er vrijwel vanaf het begin erbij, zodat ook hij de complexe stukken zich eigen kon maken. Daarnaast heeft hij samples van ons instrumentarium opgenomen die hij tijdens de uitvoeringen als basis voor zijn live elektronica heeft gebruikt.

Concerten en uitvoeringen:

Onze montage en Try-Out vonden plaats in het experimentele Podium Ongehoorde Muziek (POM) in Eindhoven. Het was een bijzonder moment om te kijken of alles werkte met de opstelling, changementen, timing tussen de delen, de volgorde van de stukken, onze eigen composities binnen de grote context, hoe we het vol houden qua concentratie en fysiek, enz. Maar ook, hoe komt het programma over op het publiek. Daarom was het heel fijn dat deze try out een volwaardig concert was, met publiek en ruimte voor gespreken en feedback achteraf.

En het ging uitstekend met veel mooie commentaren en reacties. Dat was ook het moment dat de stadscomponist Bart van Dongen kwam met een klein souvenir – hij bood aan een stuk voor ons te schrijven dat we na de première aan het programma hebben toegevoegd! Ook kregen we veel complimenten voor onze eigen composities die als rustpunten fungeerden en daarmee een mooie balans binnen het programma brachten.

De première vond plaats op een van mijn favoriete podia in Nederland, Galerie Marzee. Het galerie gebouw is zelf een bijzonder architectuur pand, met meerdere verdiepingen en uitzicht op de Waal. De prachtige tentoonstelling van sieraden en objecten gaven een extra decor dimensie aan onze opstelling.

En de eerste lovende [recensie](#) was meteen binnen!

Speellijst:

11 maart 2023	- POM Eindhoven
12 maart 2023	- Galerie Marzee, Nijmegen
24 maart 2023	- Roode Bioscoop, Amsterdam
9 april 2023	- Rewire, Korzo, Den Haag
7 mei 2023	- Orgelpark, Amsterdam
17 september 2023	- Cinetol, Muze van Zuid Festival, Amsterdam
7 oktober 2023	- Toonzaal, Den Bosch
29 oktober 2023	- Annelie de Man Prix, Orgelpark, Amsterdam
5 maart 2024	- Het Cenakel, Den Bosch
4 juli 2024	- Varna Summer Festival, Varna
10 november 2024	- Kerkje Feinsum
15 december 2024	- Sexyland, Amsterdam
15 januari 2025	- Splendor, Amsterdam
16 januari 2025	- Gelderlandfabriek, Culemborg

Losse concerten van Tatiana:

Naast ons volledige programma, heb ik ook een aantal keren de solo delen van Rencontres in verschillende locaties gespeeld.

- Rewire – wilde het programma graag hebben, maar helaas kon Goska niet op de voorgestelde datum. Ik heb hier daarom een alternatief programma gespeeld met een aantal stukken uit Rencontres, aangevuld met stukken uit het repertoire van mijn andere duo met de Kaval speler Zhivko Vasliev. Het Rencontre concept *Xenakis on Wire* vormde de rode draad van het programma onder andere door het beroemde solo slagwerkstuk *Rebonds* met live elektronica en mijn eigen ‘Icicles & Rays’.

- Als try out voor het Rewire programma hebben we bovengenoemd programma gespeeld in de Roode Bioscoop in Amsterdam.
- Varna Summer is een belangrijk festival in mijn geboortestad waar ik veel heb gespeeld. Zij wilde graag Rencontres programmeren. Merkwaaardig genoeg, was het wel mogelijk om alle elektronica in Varna te vinden maar geen geschikte klavecimbel. Daarom hebben we uiteindelijk ook hier het Rewire programma gespeeld.
- SexyLand - voor hun laatste afscheidswEEKEND van hun cultpand in december vorig jaar, ben ik uitgenodigd om een set van half uur te spelen. De locatie was veel te klein voor het complete programma. Ik heb daarom de solo slagwerkstukken van Rencontres gespeeld voor een zeer enthousiast, dansend publiek. Het programma paste uitstekend in het Amsterdamse nachtleven.

Randprogrammering

Voor een aantal concerten heeft musicoloog Huib Ramaer een lezing gegeven. Dat viel heel goed in de smaak. Op die manier kon het publiek vragen stellen, zich in de verdiepen in de complexe wereld van Xenakis, en daarmee nog intensiever het concert ervaren.

Zoals, de Volkskrant in de viersterren [recensie](#) het samenvatte: *Iannis Xenakis schreef niet de gemakkelijkste muziek, maar wát een buitenaardse luisterervaring levert deze uitvoering op!*

Verkoop concerten, lange duur project:

Het project had een moeilijke start – Henny van den Abbeelen, directeur van Pustjens Percussion Projects, goede vriend en partner in veel van mijn projecten overleed tijdens de repetities in hun studio. Ook Goska werd geconfronteerd met trieste familieomstandigheden. De geplande opnames en fotosessie konden daarom niet doorgaan waardoor er te laat goed promo materiaal beschikbaar was.

De concertverkoop is tegenwoordig hier sterk van afhankelijk. Tegelijkertijd ben ik trots op dat we uiteindelijk een mooie reeks concerten hebben gespeeld die we zelf hebben geboekt door ons beider netwerk in te zetten. Na de eerste serie performances ging het makkelijker ook omdat er een buzz rond het programma ontstond.

Het is ons gelukt op bijzondere en onverwachte plekken te spelen, zoals Cinetol, Sexyland en de Gelderlandfabriek – podia die niet zozeer als hedendaags muziekpodia bekend staan, maar eerder als clubs voor jongere liefhebbers van techno en popmuziek. Helaas, het plan om in een aantal architectuur

monumenten dit programma te presenteren is niet gelukt. Dat kwam vooral door het tekort aan mankracht om met locaties die normaal niet als concertpodium functioneren te onderhandelen.

Publiciteit & marketing, zelfmarketing:

Voor Rencontres hebben een [web-pagina](#) gemaakt ontworpen door ons vaste vormgever Hans Groen, een [teaser](#), een poster/e-flyer en een document met het programma.

Het blijft lastig voor een losse productie een publiciteit/marketing persoon te vinden.

We hebben vooral geleund op eigen netwerk en contacten, nieuwsbrieven, persoonlijk benadering via mails en apps, en veel geïnvesteerd in zelfpromotie via social media. Per concert hadden we nauw contact met alle zalen met wisselend succes. Terwijl sommige marketingmedewerkers echt hun uiterste best deden om de juiste tekst en promotiemateriaal te plaatsen, acties te ondernemen en hun enthousiasme in te zetten, waren er anderen die nauwelijks bereikbaar waren en soms zelfs verkeerde teksten en foto's op hun website plaatsten.

Publiekservaring:

Met Rencontres hebben we op zeer uiteenlopende podia en festivals gestaan: van het gerenommeerde en fascinerende Orgelpark, het nieuwemuziek podium De Link in Het Cenakel, tot een bijzonder charmant kerkje in Friesland met een indrukwekkende muziek programmering. Maar ook in SexyLand, popodium Cinetol en het beroemde klassieke-muziekfestival Varna Summer. Wat vooral opviel is dat het publiek ongeacht de locatie en de samenstelling unaniem enthousiast waren.

Sommige ervoeren het programma als een totale belevenis door de enorme impact van de klank en de monumentale structuren van Xenakis muziek. Maar er waren ook zeer lovende reacties over onze eigen stukken die op een verstilde en ingetogen manier reflecteerden op de mogelijkheden van ons instrumentarium. Na een van de concerten kwam het verzoek om mijn eigen compositie Icicles & Rays uit te zenden op de VPRO Vrije Geluiden Radio 4 programma. De virtuositeit, de buitengewone moeilijke klavecimbel partijen, het beheersen van de muzikmateriaal en het bespelen van de grote complexe slagwerk opstelling maakten veel indruk. We hadden natuurlijk ook commentaren dat de muziek abstract over komt, maar de totale belevenis was er niet minder om.

Team & productie:

De zakelijke leiding en fondsenwerving was zoals altijd voor de projecten van onze stichting in handen van de ervaren Rutger van Otterloo (Directeur van het Muziekpakhuis, voormalig zakelijk leider van onder andere Schiermonnikoog Festival, Percossa en Asko/Shönberg).

De geluidstechniek was in handen van Ruben Kieftenbelt die ook als sound artist aan het project verbonden was. Het slagwerktransport werd verzorgd door Pustjens Percussion Projects.

Uiteindelijk hebben we besloten de productie ook in eigen handen te nemen. Dit was het gevolg van verrassend slechte communicatie tussen Marjet Wesselink en ons team. Op zo'n laatste moment verandering en door het feit hier ook dat het gaat om een relatief klein project over lange tijd, was het onmogelijk een nieuwe productie leider te vinden. Met Marjet wilden we een langdurig traject in gaan om haar de productie leiding te geven voor meerdere projecten waaronder het Amsterdam Marimba Weekend om zo een duurzame relatie op te bouwen. Helaas is dit niet gelukt en hebben Rutger en ik uiteindelijk samen alle organisatorische taak op ons genomen.

Conclusie:

Rencontres was een zeer uitdagend project in vele opzichten. Maar met name de vele prachtige reacties van het publiek hebben ervoor gezorgd dat we kunnen terugkijken op een geslaagd programma.

Tijdens het laatste concert in de Gelderlandfabriek zijn er video opnames gemaakt. Daarvan zal een promofilm worden gemaakt waarmee we gaan proberen dit unieke programma te verkopen aan grote internationale festivals.